Poročilo Republike Slovenije o izvajanju Odločbe Komisije o uporabi člena 86(2) Pogodbe ES za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena za obdobje 2009-11

Z veljavnimi zakonodajami s področij storitev splošnega gospodarskega pomena s pravico do državnih in občinskih subvencij pri njihovemu opravljanju je v Republiki Sloveniji zagotovljeno izvajanje Odločbe Komisije o uporabi člena 86(2) Pogodbe ES za državno pomoč v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega (Odločba Komisije). Nadomestilo v katerikoli obliki je mogoče dodeliti, če za to obstaja zakonska ali druga pravna podlaga, s katero je pravica do nadomestila predvidena in je tudi opredeljen način izračunavanja zneskov nadomestila.

Drugo poročilo Republike Slovenije o izvajanju Odločbe Komisije za obdobje 2009-11 sledi strukturi prvega poročila za obdobje 2006-08. Tokratno daje poudarek na storitve splošnega gospodarskega pomena, za katere se Odločbo Komisije uporablja. V uvodu, ki je pripravljeno na Ministrstvu za finance, je uokvirjeno področje uporabe Odločbe Komisije in predstavljeni so načini organiziranja in financiranja oziroma subvencioniranja storitev splošnega gospodarskega pomena. Poleg obrazložitve, kako je uporaba Odločbe Komisije zagotovljena z zakonodajo, je za dve reprezentativni področji storitev splošnega gospodarskega pomena, povezani z varstvom okolja in socialnim varstvom, ponazorjena prevladujoča praksa na ravni lokalnih skupnosti. V drugem delu se o uporabi Odločbe Komisije poroča po sektorjih. K temu delu so poročila prispevala resorna ministrstva.

Za izboljšano razumevanje uporabe pravil državne pomoči po členu 106(2) Pogodbe o delovanju Evropske Unije (PDEU) je Ministrstvo za finance, kot pristojno za spremljanje državne pomoči v Republiki Sloveniji, v okviru svojih rednih izobraževanj za javne uslužbence v letu 2009 predstavilo vsebino Odločbe Komisije in Okvira Skupnosti. Tega izobraževanja se je udeležilo 137 javnih uslužbencev. Prav tako je v decembru 2011 organizirano posvetovanje s pristojnimi resornimi ministrstvi in vladnimi službami, kjer so predstavljene predlagane spremembe pravil državne pomoči za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena.

1. Uvod

V obdobju zadnjih treh let so stopile v veljavo določbe zakonov in drugih predpisov, s katerimi se je zagotovilo celovitejše izvajanje Odločbe Komisije. Tako je bila uveljavljena določba slovenskega računovodskega standarda glede obračunavanja stroškov osnovnih sredstev v lasti Republike Slovenije in lokalnih skupnosti, s katerimi se storitve splošnega gospodarskega pomena opravljajo in na katere se pretežno veže nadomestilo. Sprejet je bil vladni predpis, s katerimi so skladneje z Odločbo Komisije predvidene pravice do nadomestila in opredeljeni parametri za izračunavanje zneskov nadomestila za javne službe s področja varstva okolja. K izboljšanemu izvajanju Odločbe Komisije se teži tudi s prenavljanjem ustanovnih aktov javnih podjetij in javnih zavodov, ki so za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena pooblaščeni neposredno oziroma z zakonom. V Republiki Sloveniji se Odločba Komisija nanaša povečini na izvajalce iz javnega sektorja.

Navkljub razširjenosti storitev splošnega gospodarskega pomena, primerljivi z ostalimi državami članicami Evropske unije, je uporaba Odločbe Komisije v Republiki Sloveniji omejena na določljive sektorje, za katere je s predpisi o metodologijah za oblikovanje cen predvidena pravica do subvencioniranja stroškov in so tudi opredeljeni načini izračunavanja subvencij in postopki njihovega dodeljevanja. Po drugi strani so posamični primeri koncesijskega opravljanja storitev splošnega gospodarskega pomena s pravico do nadomestila iz uporabe Odločbe Komisije izvzeti z izpolnitvijo Altmarkovih pogojev.

Za ostale sektorje, ki predstavljajo glavnino opravljanja storitev splošnega gospodarskega pomena v Republiki Sloveniji, z zakonodajo ni predvidena nikakršna pravica do subvencij. V cene so vračunani vsi upravičeni stroški, po ocenjenih tržnih vrednostih oziroma obračunani po sprejetih in splošno veljavnih normativih in veljavnih cenikih istih ali podobnih tržnih dejavnosti, brez pravice do kakršnihkoli ugodnosti ali popustov. Od izvajalcev se pričakuje, da izgube ali stroške, ki lahko nastanejo zaradi zmanjšanega povpraševanja ali zaradi izvajanja naloženih obveznosti v splošnem interesu, pokrijejo iz presežkov prihodkov oziroma iz lastnih sredstev.

Po drugi strani so skladno z zakonodajo o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in socialno varstvenih prejemkih, ki je bila leta 2010 povsem prenovljena, določene pravice uporabnikov do subvencij, med drugim za oskrbo z javnimi dobrinami in storitvami. Te subvencije, ki po naravnanosti predstavljajo socialno pomoč, so določene v razmerju s cenami javnih dobrin in storitev, vendar izračunane so z merili gmotnega položaja uporabnikov. Z začrtanimi sektorskimi reformami je poudarek na subvencioniranju uporabnikov storitev splošnega gospodarskega pomena prej kot na subvencioniranju njihovih izvajalcev pričakovan trend tudi v prihodnje.

Storitve splošnega gospodarskega pomena

V Republiki Sloveniji pojmu »storitve splošnega gospodarskega pomena« odgovarjajo določene gospodarske dejavnosti, ki so s sektorskimi zakoni opredeljene kot gospodarske javne službe s področij energetike, prometa in zvez, komunalnega in vodnega gospodarstva, varstva okolja, gospodarjenja z javnimi infrastrukturami in objekti ali kot javne službe s področij kulture, vzgoje in izobraževanja, zdravstva in socialnega varstva oziroma posamezne storitve in dobrine javnih služb, oskrba s katerimi se financira s prihodki iz prodaje na trgu. Poleg tega za javne službe štejejo dejavnosti, ki se v splošnem interesu organizirajo z zakonom, vladno uredbo ali odlokom lokalne skupnosti. V to kategorijo štejejo gospodarske dejavnosti, ki predstavljajo izvrševanje gospodarskih, socialnih in ekoloških funkcij države, upravljanja in vzdrževanja materialne infrastrukture in podobno.

Sistemska ureditev področja uporabe Odločbe Komisije v Republiki Sloveniji temelji na Zakonu o gospodarskih javnih službah (ZGJS, Ur. l. RS št. 32/1993), ki ureja strukturne posebnosti organiziranja, opravljanja in financiranja gospodarskih javnih služb in predvidi tudi možnost za njihovo subvencioniranje iz sredstev Republike Slovenije in lokalnih skupnosti. Skladno z ZGJS so gospodarske javne službe lahko republiške ali občinske in obvezne ali izbirne. Republiške in obvezne občinske so podrobno določene s sektorskimi zakoni. O načinu organiziranja (z neposrednim pooblastilom ali s koncesijo) in financiranja ter o pogojih ter pravicah in obveznostih opravljanja republiških gospodarskih javnih služb odloči z uredbo Vlada Republike Slovenije. Z odloki organov lokalnih skupnosti so določeni seznami obveznih in izbirnih občinskih javnih služb, opredeljena je prostorska in funkcionalna zasnova njihovega opravljanja (posamezno ali s skupnim organiziranjem več povezanih javnih služb na teritoriju ene ali več lokalnih skupnosti) opredelijo načini opravljanja (z neposrednim pooblastilom ali s koncesijo).

Primeri obveznih občinskih javnih služb, za katere se uporablja Odločbo Komisije, so: oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalnih voda, oskrba naselij s požarno vodo, ravnanje s komunalnimi odpadki in njihovo odlaganje, javna snaga in čiščenje javnih površin, urejanje javnih poti in površin, gasilska služba oziroma služba požarne varnosti. Primeri izbirnih občinskih javnih služb pa so: oskrba s toploto in plinom, obratovanje javnih tržnic, javne razsvetljave vzdrževanje in obnova javnih infrastruktur in omrežij ter objektov in naprav vodovodnega in kanalizacijskega sistema, urejanje in vzdrževanje pokopališč in pogrebne storitve, urejanje mestnih ulic, trgov in cest, nameščanje reklam in plakatov, semaforski sistem, javne sanitarije, upravljanje s sistemom kabelske televizije in športnimi površinami in podobno.

Skladno z ZGJS se javne službe financirajo s prihodki iz prodaje javnih dobrin in storitev po cenah, ki vključujejo v celoti upravičene stroške njihove proizvodnje in ponudbe. Če je poraba dobrin in storitev individualno določljiva in izmerljiva, njihovo oskrbo plačujejo uporabniki. Oskrbo s tako imenovanimi kolektivnimi javnimi dobrinami in storitvami se plačuje iz proračunskih sredstev

Republike Slovenije ali lokalnih skupnosti. Ne glede na plačnika se cene javnih dobrin in storitev oblikujejo in izračunajo po metodologiji in postopku, kot predpisujejo zakoni in na njihovi podlagi sprejeti ustrezni akti Vlade Republike Slovenije in lokalnih skupnosti.

V Republiki Sloveniji področje organiziranja, financiranja in opravljanja javnih služb iz negospodarskih sektorjev (tako imenovanih socialnih storitev splošnega pomena) ni sistemsko urejeno. S sektorskimi zakoni je oskrba prebivalstva z javnimi storitvami in dobrinami zvečine socialnih sektorjev organizirana kot gospodarska dejavnost. Pomembni izjemi, javno zdravstvo in javno izobraževanje, ostajata pretežno negospodarski dejavnosti. Vendar določene zdravstvene storitve in predvsem pomožne dejavnosti se v okviru mreže javne službe plačujejo iz javnih sredstev po izstavljenih računih in so nekatere na voljo tudi na trgu, proti plačilu uporabnikov. Tako javni zavodi s področij zdravstvenih in izobraževalnih storitev pogosto opravljajo tako negospodarske kot gospodarske pa tudi komercialne dejavnosti. Prav tako zasebni koncesionarji javne storitve, ki jih opravljajo v okviru javnih mrež, praviloma ponujajo tudi na trgu.

Razen izjemnih primerov slovenska zakonodaja dopušča hkratno opravljanje različnih javnih služb in dejavnosti. S premisleki o ekonomski izvedljivosti in učinkovitosti javnih služb na eni strani in njihovi splošni dostopnosti na drugi strani se opravljanje različnih dejavnosti v praksi omogoča in v določenih primerih spodbuja ali narekuje. S podobnimi premisleki se izvajalcem iz javnega sektorja z ustanovnimi akti in pogodbami lahko naloži opravljanje povezanih komercialnih dejavnosti, na primer, s trženjem prostih zmogljivosti, s čimer se znižuje stroške javne službe in ustvarja lastna sredstva za pokrivanje izgub in stroškov iz javnih služb, pa tudi omogoči potrebne investicije za opravljanje javnih služb.

Pooblastitev

Skladno z zakonodajo izvajanje (gospodarske) javne službe zagotavlja Republika Slovenija oziroma ena ali več lokalnih skupnosti z ustanovitvijo javnega podjetja ali režijskega obrata ali javnega zavoda, s podelitvijo koncesije subjektu zasebnega ali javnega prava, z vlaganjem javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava in skladno z Zakonom o javno-zasebnem partnerstvu (Ur. l. RS št. 127/2006; ZJZP) tudi z vlaganjem zasebnega kapitala v javno infrastrukturo in naprave in objekte v javni lasti, s katerimi se opravljajo javne službe.

S sektorskimi zakoni je zvečine omogočeno, da se zadevne javne službe lahko opravlja tako z neposrednim pooblastilom v javnem sektorju kot s koncesijo v zasebnem sektorju. Odstopanju od tega pristopa so določena z zakonom ali občinskim odlokom. V nekaterih sektorjih se javne službe pretežno opravljajo z neposrednimi pooblastilom, v drugih sektorjih izstopa koncesijsko opravljanje, a povečini se prakticirata oba načina. V obdobju zadnjih treh let je bilo zabeleženih nekaj posamičnih premikov iz enega v drug sektor.

Skladno s predpisi o javnem naročanju je neposredno pooblastilo mogoče podeliti subjektom, katere za opravljanje javnih služb ustanovijo Republika Slovenija in ena ali več lokalnih skupnosti in drugim subjektom, ki so z istim namenom ustanovljeni z zakonom ali občinskim odlokom. Pri odločanju o neposredni pooblastitvi štejejo ekonomski premisleki, relevantne značilnosti javne službe, (ne)pridobitna narava in pričakovan obseg povpraševanja oziroma ponudbe. Tako se, denimo, ustanovi režijski obrat, če je neekonomično ustanoviti javno podjetje ali podeliti koncesijo. Javni zavodi so namenjeni opravljanju ene ali več nedobičkonosnih javnih služb, javna podjetja pa ene ali več javnih služb večjega obsega in če gre za monopolno, dobičkonosno dejavnost.

Za izvajalce iz javnega sektorja zatorej akt o ustanovitvi šteje za akt pooblastitve za opravljanje ene ali več javnih služb. Z njim so opredeljene dejavnosti in naloge javnih služb in druge dejavnosti, ki se lahko ali se morajo opravljati, če se povezane z javno službo oziroma predviden lasten vir financiranja javne službe. Neposredna pooblastitev je opredeljena prostorsko, ne pa tudi po trajanju. Vendar pristojni republiški in občinski organi so z izvajalci s pravico do nadomestila v pomenu Odločbe

Komisije, ne glede na obliko pooblastitve, dolžni skleniti pogodbe, ki so po trajanju omejene. Povečini se take pogodbe o subvencioniranju javne službe obnavljajo na letni ravni.

Za izvajalce iz zasebnega sektorja slovenska zakonodaja določa koncesijsko opravljanje javnih služb. Koncesijsko opravljanje javnih služb v Republiki Sloveniji ni sistemsko urejeno, prav tako ni enotne politike o podeljevanju koncesij. Postopki o podeljevanju koncesij so določeni z ZJZP. O podeljevanju koncesij na podlagi sektorskih zakonov od primera do primera odločajo pristojni republiški in občinski organi. Glavni cilj podeljevanja koncesij je doseganje nižjih cen zadevnih javnih dobrin in storitev, vendar pogosto brez poglobljenega razmisleka z vidika spodbujanja razvoja javne službe kot celote in sinergij njihovega opravljanja v okviru javnih mrež. V določenih sektorjih, npr. za nekatere zdravstvene in socialnovarstvene storitve, na javnih razpisih za podelitev koncesije sodelujejo ponudniki iz obeh sektorjev

Skladno s sektorskimi zakoni je koncesijo mogoče dodelit z javnim razpisom po merilih in pogojih iz vladnega ali občinskega akta. Za akt o pooblastitvi šteje koncesijska pogodba, prostorsko in časovno omejena, pri čemer se upošteva zakonsko predpisano maksimalno trajanje za sektor. Pri tem se teži k minimalnemu razdobju, v katerem je opravljanje javne službe ekonomsko izvedljivo oziroma se z zmernim donosom povrnejo naložbe. Koncesionarji so praviloma izbrani po merilu najnižjih stroškov ali ekonomsko najbolj ugodne cene za družbo skladno z razpisanimi parametri oziroma metodologijo. Od tega pravila odstopajo koncesije (pa tudi neposredna pooblastila) za javne službe, za katere se cene in subvencije izračunajo na osnovi enotno predpisanih metodologij na ravni države.

Z omenjenimi metodologijami za oblikovanje cen in subvencij so predpisani stroškovni standardi in normativi pri opravljanju javnih služb z določenih sektorjev in področij. Te metodologije v glavnem izhajajo iz prevladujoče prakse in se naslanjajo na podatke o rezultatih poslovanja v preteklosti. Z njimi zvečine niso predvidena dopustna odstopanja glede na obseg in gostoto pričakovanega povpraševanja, s čimer se spodbuja bolj učinkovito in cenejšo oskrbo z javnimi dobrinami in storitvami. Zato cene javnih dobrin in storitev, s tem pa tudi predpisane javne subvencije, znatno variirajo po lokalnih skupnostih.

Nadomestilo in parametri za izračunavanje zneskov

.

Z veljavno zakonodajo je v Republiki Sloveniji zagotovljeno izvajanje določb Odločbe Komisije, ki se nanašajo na podeljevanje pravice do nadomestila in na parametre za izračunavanje zneskov nadomestila. Pravica do nadomestila v obliki subvencioniranja cen javnih služb je na splošno predvidena z ZGJS, konkretno podeljena in opredeljena pa s sektorskimi zakoni oziroma z vladnimi in občinskimi predpisi, ki opredelijo metodologijo za oblikovanje cen in subvencij oziroma osnove za izračunavanje subvencij, z maksimalnimi intenzivnostmi ter pogoje in postopke za njihovo dodeljevanje.

S slovensko zakonodajo za opravljanje gospodarskih javnih služb niso predvidene posebne davčne ugodnosti Poleg sredstev republiškega in občinskih proračunov in namensko zbranih sredstev je najpomembnejša oblika nadomestila brezplačna ali subvencionirana uporaba osnovnih sredstev v lasti Republike Slovenije in lokalnih skupnosti, ki služijo opravljanju javnih služb. O tozadevnem subvencioniranju cen se po posameznih javnih službah odloči s predpisanim republiškim ali občinskim aktom, s katerim se določi tudi višino in vir financiranja subvencij in na podlagi katerega se z izvajalci sklenejo pogodbe o subvencioniranju.

Po slovenski ureditvi so subvencije, ki predstavljajo nadomestilo v pomenu Odločbe Komisije, neposredno vezane na cene javnih služb oziroma konkretnejše na upravičene stroške, ki so oziroma niso všteti v cene, in so dopustne samo pri oskrbi gospodinjstev in pravnih oseb, ki opravljajo

nepridobitne dejavnosti[1]. Izhodišče je, da prodajne cene odražajo polne lastne cene izvajalcev javnih služb. Le-tako oblikovane cene je dovoljeno subvencionirat, do predpisane maksimalne višine razlike med prodajno ceno in lastno ceno. Med subvencioniranjem cen gospodarskih javnih služb in javnih služb obstajajo pomembne razlike.

Pri opravljanju gospodarskih javnih služb so subvencije določene v povezavi s ceno uporabe osnovnih sredstev v republiški ali občinski lasti za opravljanje javnih služb. Poleg tovrstnih subvencij slovenska zakonodaja ne predvidi nikakršnih drugih republiških ali občinskih za pokrivanje stroškov dejavnosti gospodarskih javnih služb. Kakršnekoli izgube iz zmanjšanega obsega povpraševanja se pokrije iz lastnih sredstev izvajalca.

Za ponazoritev navajamo primer Pravilnika o metodologiji za oblikovanje cen obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki je bil sprejet konec leta 2009. Ta pravilnik se uporablja ne glede na obliko opravljanja javnih služb oziroma pri oblikovanju cen in subvencij oskrbe s pitno vodo in komunalnih storitev. V praksi pa se isto metodologij smiselno uporablja tudi za določanje subvencij ostalih obveznih in izbirnih občinskih gospodarskih javnih služb.

S pravilnikom so po navedenih javnih službah opredeljeni upravičeni stroški, ki se vrednotijo v skladu z računovodskimi standardi in kot jih priznajo pristojni občinski in republiški organi. V ceno se všteje stroške amortizacije infrastrukture, obračunane z metodo enakomernega časovnega razporejanja in s predpisanimi stopnjami po knjigovodski vrednosti, ki ne sme biti precenjena. Poleg tega se v ceno vračuna donos na lastna poslovna sredstva izvajalcev javnih služb do višine, ki ne presega donosa določenih republiških obveznic. Od cene se odbije prihodke iz uporabe taiste infrastrukture za opravljanje drugih dejavnosti[2]. Tovrstne subvencije v celoti ne smejo presegati 50% vrednosti osnovnih sredstev v republiški ali občinski lasti. Ta stopnja se vsako leto znižuje po 5 odstotnih točk, dokler pravica do subvencij iz tega naslova povsem ne presahne.

O tovrstnem subvencioniranju cene uporabe občinskih osnovnih sredstev, s katerimi se opravlja posamezna gospodarska javna služba lokalna skupnost izda vsako let sklep, s katerim se navede osnovna sredstva v občinski lasti in določi po njihovih vrstah sredstev cene in predvidene maksimalne višine subvencij. Prav tako se zahtevki za tovrstne subvencije posredujejo in obravnavajo ter priznavajo na letni ravni.

Iz sklepov organov naključno izbranih lokalnih skupnosti je razvidno, da so v zadnjih dveh letih, odkar se opisana metodologija uporablja, kot navajajo v obrazložitvah, predvsem iz razlogov zamrznjenih cen javnih služb in pomanjkanja proračunskih sredstev za plačilo njihovega opravljanja, lokalne skupnosti zvečine dodelile najvišje zneske subvencij, v višini 50 oziroma 45% cene poslovnega najema osnovnih sredstev[3]. Nominalno so zneski dodeljenih tovrstnih subvencij variirali v razponu od 100 tisoč do manj od 1 milijona evrov po gospodarski javni službi.

Tudi za javne službe iz negospodarskih sektorjev se parametri za izračun cen javnih dobrin in storitev in na njih vezanih subvencij določijo s pogodbo ali predpisano enotno metodologijo. Na tej podlagi izvajalci, ki opravljajo javne službe v okviru javnih mrež, izračunajo in predložijo zahtevke za subvencije na podlagi letnih pogodb, sklenjenih s pristojnim republiškim ali občinskim organom. Te subvencije se izračunajo glede na določene upravičene stroške, ki niso všteti v prodajne cene. V nasprotju z gospodarskimi javnimi službami se poleg celotnega zmanjšanja stroškov amortizacije osnovnih sredstev v občinski lasti, iz sredstev republiškega in občinskih proračunov lahko v celoti

[1] Glede na to, da je opravljanje javnih služb v Republiki Sloveniji v osnovi nepridobitna dejavnost, predstavlja tako subvencionirana oskrba izvajalcev določenih javnih služb, kateri ne ustvarjajo dobičkov, nadomestilo v pomenu Odločbe Komisije..

[2] Ti predpisani odbitki prihodkov iz drugih dejavnosti v ceni javne službe ne predstavljajo nadomestila v pomenu Odločbe Komisije, ampak lastna sredstva izvajalcev, predvidena z ZGJS.

[3] S podatki o dejansko dodeljenih zneskih subvencije na Ministrstvu za finance ne razpolagamo.

pokrijejo določeni upravičeni stroški, ki niso všteti v cene. Poleg tega je za razliko od gospodarskih javnih služb določena obvezna minimalna, 50-odstotna stopnja subvencioniranja celotne lastne cene izvajalcev javnih služb.

Kot reprezentativen primer za javne službe iz negospodarskih sektorjev navajamo metodologijo za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev, konkretno institucionalnega varstva starejših in pomoči družini na domu, ki jih v Republiki Sloveniji in po lokalnih skupnostih opravljajo tako javni zavodi kot zasebni koncesionarji. Pravilnik določa metode za izračunavanje cen standardnih storitev, za katere so republiške in občinske subvencije predvidene. Vendar z istimi parametri se izračunajo tudi cene nadstandardnih in dodatnih storitev, katere je treba obvezno upoštevati in pojasniti pri izračunih cen standardnih storitev, pa tudi za določanje cen istih storitev izven mrež javnih služb, ki niso upravičene do subvencij.

Tako se, denimo, za institucionalno varstvo osnovna sredstva v občinski lasti obračunajo po tržni vrednosti, ocenjeni s strani pooblaščenega ocenjevalca. S sklepom pristojnega ministrstva se lahko stroški osnovnih sredstev v tej dejavnosti omejijo v maksimalnih vrednostih. Stroški financiranja se priznajo koncesionarjem, javnim zavodom pa v določenih primerih. Cene posameznih storitev se določijo po urnih, dnevnih, ali mesečnih postavkah in glede na povprečno, 98-odstotno zasedenostjo kapacitet. K cenam tovrstnih storitev, kot jih predlagajo izvajalci, morajo soglasje podati pristojen republiški ali občinski organ, ki jih subvencionira.

Za ponazoritev prakse navajamo primer javne službe pomoč družini na domu, ki se v okviru javne mreže opravlja z neposrednimi pogodbami in s koncesijami. To službo so lokalne skupnosti dolžne subvencionirati v višini najmanj 50 odstotkov upravičenih stroškov storitve. Poleg tega so na razpolago še subvencije, ki jih z javnim razpisom dodeli Zavod za zaposlovanja iz sredstev programa Aktivne politike zaposlovanja[4]. Z javnim razpisom iz leta 2009 je bilo iz tega vira za obdobje 2 let namenjenih 8,4 milijona evrov in razdeljenih prek 250 izvajalcem. Po zadnjih podatkih celotni stroški javne službe znašajo za Republiko Slovenijo v povprečju 17 evrov na uro, od tega uporabnik plača v povprečju 4,42 evra na uro. Razlike v cenah uporabnikov, ki variirajo v razponu od 3 do 12 evrov, odražajo razlike v subvencioniranju te storitve po lokalnih skupnostih. V nekaj več kot polovici primerov so zaradi pomanjkanja namenskih proračunskih sredstev lokalne skupnosti izkoristile samo zakonski minimum subvencij, izvajalci pa možnost pridobivanja omenjenih namenskih republiških subvencij.

Vodenje ločenega računovodstva

Računovodsko spremljanje opravljanja gospodarskih javnih služb je določeno s Slovenskim računovodskim standardom (SRS 35). S tem standardom so določene posebnosti pri vrednotenju in izkazovanju sredstev in obveznosti do virov njihovega financiranja ter merjenja in izkazovanja prihodkov in odhodkov in poslovnega izida, ki so značilne za izvajalce javnih služb. Uporaba tega standarda je obvezna za velika in srednja podjetja, ne glede na obliko pooblastitve, priporoča pa se tudi za mala podjetja, če s sektorskimi predpisi ni drugače določeno.

Skladno s SRS 35 so izvajalci služb dolžni računovodstvo vodit po svojih različnih javnih službah in drugih komercialnih dejavnostih. Splošne in skupne stroške se razporeja med različne dejavnosti glede na neposredne stroške oziroma s sodili, ki jih je treba razkrit in pojasnit v prilogi k finančnemu poročilu. Prav tako se po različnih dejavnostih podrobneje prikaže in pojasni poslovni izid, vključno z viri pokrivanja izgub in razporejanja dobičkov po različnih dejavnostih. K letnemu poročilu se priloži tudi razpredelnico in pojasnila glede dodeljene državne pomoči po različnih namenih, ki štejejo za prihodek iz opravljanja javnih služb. Pri obračunu amortizacije za osnovna sredstva, za nabavo katerih so bila pridobljena sredstva iz proračuna, se njihova nabavna vrednost zmanjša za višino

[4] Ta program se z letom 2012 ukinja, zaradi presahnitve vira to-namenskih javnih sredstev, pa tudi zaradi zabeleženih posamičnih zlorab, s prekinjanjem in ponovnim zaposlovanjem.

prejetih proračunskih sredstev. Pri reviziji se skladno s SRS 35 ugotavlja tudi namenskost, učinkovitost in racionalnost uporabe dodeljene državne pomoči.

Spremljanje nadomestila in poročanje

Za spremljanje finančnega poslovanja izvajalcev javnih služb, s tem pa nadomestila in prekomernega nadomestila, so zadolženi organi Republike Slovenije in lokalnih skupnosti, ki subvencije dodelijo. S pogodbami o subvencioniranju se poleg medsebojnih finančnih razmerij opredelijo obveznosti za računovodsko razkrivanje in poročanje o rezultatih poslovanja, predvsem glede namenskosti uporabe dodeljenih državnih in občinskih subvencij in vračila prekomernih zneskov.

S slovensko pravno ureditvijo je zagotovljeno izvajanje določb Odločbe Komisije glede spremljanja nadomestila in nadzora prekomernega nadomestila. V odvisnosti od letnih planov javnih služb in vzdrževalnih del, ki so jih izvajalci dolžni predložiti v potrditev pristojnim organom, se na podlagi izračunanih cen ali upoštevaje cene podobnih storitev izračunajo povprečne mesečne akontacije subvencij. Tako izvajalci mesečno izstavljajo pristojnim oblastnim organom zahtevke za nakazilo akontacij na predvidene subvencije in nato poračune za dejanske stroške ali izgube iz opravljanja javnih služb oziroma zaradi izvajanja obveznosti v splošnem interesu. Kakršnekoli priznane razlike med akontacijami in upravičenimi vsotami subvencij se poravnajo pri plačilu naslednje mesečne akontacije subvencij. Poleg tega so izvajalci dolžni vsaj dvakrat na leto predložiti organom oblasti poročilo o opravljenih storitvah po pogodbi.

Glede na sprotno mesečno poravnavanje prihodkov in odhodkov javnih služb s slovensko zakonodajo niso postavljene nikakršne omejitve glede presežkov prihodkov ali subvencij, ki jih je mogoče prenesti v naslednje obračunsko razdobje, kakršnikoli presežki subvencij koncem leta pa so v dovoljenih okvirih Odločbe Komisije. S soglasjem pristojnega organa Republike Slovenije ali lokalne skupnosti je kakršnekoli presežke prihodkov iz javne službe na koncu leta mogoče zadržati in nameniti opravljanju in razvoju javne službe v prihodnje.

Nenazadnje, smotrnost, gospodarnost in preglednost porabe javnih sredstev, dodeljenih izvajalcem javnih služb v obliki subvencij, nadzira Računsko sodišče Republike Slovenije, namensko porabo dodeljenih subvencij pa tudi pristojen inšpekcijski organ.

2. Področja storitev splošnega gospodarskega pomena

V nadaljevanju je zagotovljena uporaba Odločbe Komisije predstavljena po glavnih področjih storitev splošnega gospodarskega pomena. Navedeni so primeri izvajalcev in storitev, za katere so izpolnjeni Altmarkovi pogoji. Ta predstavitev vključuje sektorje, za katere se v Republiki Sloveniji uporablja Odločbo Komisije, ne pa tudi ostalih javnih storitev, ki odgovarjajo definiciji storitev splošnega gospodarskega pomena v pomenu evropskega prava V poročilo niso vključeni sektorji iz prejšnjega poročila Republike Slovenije o izvajanju Odločbe Komisije, za katere je uvodoma razloženo, zakaj se Odločbe Komisije ne uporablja.

Področje prometa in prometne infrastrukture

Na področju **pomorskega prometa** se skladno s Pomorskim zakonikom (Ur. l. RS, št. 26/01, s spremembami in dopolnitvami) izvajata dve obvezni gospodarski javni službi, ki z izpolnjevanjem Altmarkovih meril ne zapadeta uporabi Odločbe Komisije.

Koncesija za opravljanje javne službe rednega vzdrževanja pristaniške infrastrukture, namenjene za javni promet je podeljena za obdobje 35 let. Koncesionar izvaja službo skladno z načrtom, ki ga potrdi minister za promet, uresničitev načrta pa preveri Uprava RS za pomorstvo. Koncesionar ima pravico do pobiranja pristaniških pristojbin, ki so namenjene izključno opravljanju javne službe. Minister za promet daje soglasje na cenik pristaniških pristojbin, ki ga pripravi koncesionar. Koncesionar je

dolžan presežke stroškov pokriti iz lastnih sredstev, morebitne presežke prihodkov pa povrniti v proračun Republike Slovenije.

Koncesija za javno službo rednega vzdrževanja objektov za varnost plovbe in plovnih poti je podeljena za obdobje desetih let. Stroški opravljanja javne službe se poravnajo s sredstvi državnega proračuna, skladno z odobrenim letnim programom in dejansko opravljenim delom, razvidnim iz poročil koncesionarja. Pristojbino za uporabo objektov za varnost plovbe pobira Uprava RS za pomorstvo in predstavlja prihodek integralnega proračuna Republike Slovenije. Višina pristojbine je določena skladno z Odredbo o pristojbini za uporabo objektov za varnost plovbe na pomorskih plovnih poteh (Ur. l. RS, št. 73/98, s spremembami in dopolnitvami).

Na področju **javnih cest** se skladno z Zakonom o cestah (ZCes-1) (Ur. l. RS, št. 109/10) opravlja obvezna gospodarska javna služba vzdrževanja javnih cest, organizacija katere je na državnih cestah v pristojnosti države, na občinskih cestah pa posamezne občine.

Upravljanje in vzdrževanje avtocestnega omrežja se izvaja v obliki koncesije, ki je bila v skladu z Zakonom o družbi za avtoceste v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 97/10) ter na podlagi obsežne ekonomske analize podeljena za obdobje največ 50 let, in ne zapade uporabi Odločbe Komisije. Koncesionar izvaja upravljanje in vzdrževanje v svojem imenu in za svoj račun. Nadzor nad izvajanjem obveznosti koncesionarja izvajajo na Ministrstvu za promet in Ministrstvu za finance.

Vzdrževanje drugega državnega cestnega omrežja z oddajo del v okviru javnih naročil zagotavlja Direkcija RS za ceste, za kar se sredstva zagotavljajo v državnem proračunu. Stroški vzdrževanja se poravnajo skladno z dejansko opravljenim delom.

O načinu izvajanja javne službe vzdrževanje občinskih cest odločijo posamezne občine z odlokom, pri čemer Ministrstvo za promet v okviru svojih zakonskih pristojnosti izvaja nadzor nad zakonitostjo splošnih in posamičnih občinskih aktov s tega področja.

Na področju **civilnega letalstva** se morajo v skladu z Zakonom o letalstvu (Ur. l. RS, št. 81/10) na območju letališč (za njihovo obratovanje) organizirati in izvajati letališke službe. Opravljanje teh služb je v splošnem interesu. Področje podrobneje ureja Uredba o načinu opravljanja republiške gospodarske javne službe obratovanja javnega letališča državnega pomena (Ur. l. RS, št. 12/11). Z uredbo je med drugim določeno, da opravljanje gospodarske javne službe obsega obratovanje letališke infrastrukture, vključno z investicijskim in rednim vzdrževanjem letališke infrastrukture, ki se v celoti ali delno uporablja za prilete, vzlete ali premikanje zrakoplovov po površini, ter s tem povezane opreme in inštalacij, razen objektov in naprav zemeljske oskrbe, ki niso posebej navedeni v omenjeni uredbi in zagotavljanje s tem povezanih letaliških storitev, razen storitev zemeljske oskrbe. Uredba tudi opredeljuje, da se gospodarska javna služba, ki se izvaja na območju določenega letališča, opravlja kot koncesionirana gospodarska javna služba. V zvezi s tem sta bili sprejeti dve uredbi, in sicer Uredba o koncesiji za izvajanje gospodarske javne službe obratovanja javnega letališča Edvarda Rusjana Maribor (Ur. l. RS, št. 26/11), ter Uredba o koncesiji za izvajanje gospodarske javne službe obratovanja javnega letališča Portorož (Ur. l. RS, št. 28/11). Skladno z navedenimi akti sta bili za letališču Portorož in letališču Edvarda Rusjana Maribor za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena sklenjeni pogodbi s podjetji, za namene opravljanja storitev pa je Republika Slovenija podjetjema nakazovala nadomestila v obliki mesečnih zneskov. Predvideni znesek je bil zagotovljen s proračunom Republike Slovenije.

Področje varstva okolja

Na podlagi Zakona o varstvu okolja (Ur. l. RS, št. 41/04, 39/06, 20/06, 70/08, 108/09; ZVO-1) in Zakona o vodah (Ur. l. RS, št. 67/02, 110/02, 57/08; ZV) se opravlja več obveznih državnih ter obveznih in izbirnih občinskih gospodarskih javnih služb. Ko se opravljajo v okviru javnih podjetij, je uporaba Odločbe Komisije obvezna.

V skladu s 148. členom Zakona o varstvu okolja (v nadaljevanju: ZVO-1) **so obvezne državne gospodarske javne službe varstva okolja:** ravnanje z radioaktivnimi odpadki in njihovo odlaganje, sežiganje komunalnih odpadkov, zbiranje, predelava ali odstranjevanje določenih vrst drugih odpadkov. Vlada podrobneje predpiše dejavnosti in določi način opravljanja obvezne gospodarske javne službe skladno z zakonom. Vlada podrobneje predpiše tudi oskrbovalne standarde ter tehnične, vzdrževalne, organizacijske in druge ukrepe ter normative za opravljanje teh javnih služb. Država zagotovi izvajanje javnih služb skladno s predpisi, ki urejajo gospodarske javne službe.

Po Uredbi o načinu opravljanja obvezne državne gospodarske javne službe sežiganja komunalnih odpadkov (Ur. l. RS, št. 123/04 in 106/05) in Uredbi o načinu, predmetu, in pogojih opravljanja obvezne državne gospodarske javne službe sežiganja komunalnih odpadkov na območju občin Savinske regije (Ur. l. RS, št. 109/05) se obvezna državna gospodarska javna služba sežiganja komunalnih odpadkov na območju občin Savinjske regije izvaja na podlagi koncesije in koncesijske pogodbe, sklenjene dne 9.8.2008 med Vlado RS, Mestno občino Celje in javnim podjetjem Energetika Celje j.p. d.o.o. za 15 let. Vir financiranja so plačila uporabnikov, po cen, ki jo na predlog koncesionarja določi Vlada RS.

Po Uredbi o načinu, predmetu in pogojih opravljanja gospodarske javne službe ravnanja z radioaktivnimi odpadki (Ur. l. RS, št. 32/99) in Odloku o preoblikovanju javnega podjetja Agencija za radioaktivne odpadke p.o., Hajdrihova 2, Ljubljana, v javni gospodarski zavod (Ur. l. RS, št. 45/96, 32/99, 38/01 in 113/09), izvaja gospodarsko javno službo ravnanja z radioaktivnimi odpadki javni gospodarski zavod Agencija za radioaktivne odpadke – ARAO, po cenah oz. ceniku, ki ga sprejme Vlada RS.

V skladu s 149. členom ZVO-1 so **obvezne občinske gospodarske javne službe** oskrba s pitno vodo, odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode, zbiranje komunalnih odpadkov, prevoz komunalnih odpadkov, obdelava mešanih komunalnih odpadkov, odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov in urejanje in čiščenje javnih površin. Vlada podrobneje predpiše vrste nalog, ki se izvajajo v okviru javnih služb, metodologijo za oblikovanje cen, oskrbovalne standarde in tehnične, vzdrževalne, organizacijske ter druge ukrepe in normative za opravljanje javnih služb. Občina zagotovi izvajanje teh javnih služb skladno s citiranimi predpisi in predpisi, ki urejajo gospodarske javne službe.

Gospodarska javna služba odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode

Pravna podlaga sta Uredba o odvajanju in čiščenju komunalne in padavinske odpadne vode (Ur. l. RS, št. 88/11) in Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. RS, št. 63/09). Gospodarsko javno službo odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode izvaja 110 izvajalcev javne službe. Možni načini izvajanja po Zakonu o gospodarskih javnih službah- ZGJS so javno podjetje, režijski obrat, koncesija, javni gospodarski zavod. V praksi se javna služba v obliki javnega zavoda ne izvaja. Spremljanje organizacijskih oblik še ni uvedeno ustrezno, predvidevamo, da bi bilo lahko z uvedbo registra izvajalcev javnih služb na podlagi 104. člena ZVO-1 (velja za vse občinske javne službe). Cene storitev javne službe v skladu s predpisom, ki določa metodologijo za oblikovanje cen, oblikuje izvajalec javne službe, sprejme (potrdi) pa jih občina.

Gospodarska javna služba oskrba s pitno vodo

Pravna podlaga sta Pravilnik o oskrbi s pitno vodo (Ur. l. RS, št. 35/06, 41/08 in 28/11)- v letu 2012 je predvidena priprava in sprejem Uredbe o oskrbi s pitno vodo, in Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. RS, št. 63/09). Gospodarsko javno službo oskrbe s pitno vodo izvaja 97 izvajalcev javne službe. Možni načini izvajanja po ZGJS so javno podjetje, režijski obrat, koncesija, javni gospodarski zavod. Cene storitev javne službe v skladu s predpisom, ki določa metodologijo za oblikovanje cen, oblikuje izvajalec javne službe, sprejme (potrdi) pa jo občina.

Gospodarska javna služba zbiranje komunalnih odpadkov

Pravna podlaga so Odredba o ravnanju z ločeno zbranimi frakcijami pri opravljanju javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki (Ur. l. RS, št. 21/2001, Uredba o ravnanju z biološko razgradljivimi kuhinjskimi odpadki in zelenim vrtnim odpadom (Ur. l. RS, št. 39/2010) in Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. RS, št. 63/09). V programu dela Vlade za leto 2012 je sprejem Uredbe o ravnanju s komunalnimi odpadki, ki bo med drugim določala ravnanje s komunalnimi odpadki ter najmanjši obseg in način ravnanja s temi odpadki, ki morata biti zagotovljena v okviru opravljanja te obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja. Gospodarsko javno službo zbiranje komunalnih odpadkov izvaja 61 izvajalcev javne službe. Možni načini izvajanja po ZGJS so javno podjetje, režijski obrat, koncesija, javni gospodarski zavod. Cene storitev javne službe v skladu s predpisom, ki določa metodologijo za oblikovanje cen, oblikuje izvajalec javne službe, sprejme (potrdi) pa jo občina.

Gospodarska javna služba prevoz komunalnih odpadkov

Ta gospodarska javna služba je bila uvedena z zadnjo spremembo ZVO-1, podrobna pravna podlaga za opravljanje te javne službe bo opredeljena v novi Uredbi o ravnanju s komunalnimi odpadki, ki bo po programu dela Vlade sprejeta v letu 2012. Pravna podlaga je tudi Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. RS, št. 63/09). Možni načini izvajanja po ZGJS so javno podjetje, režijski obrat, koncesija, javni gospodarski zavod. Cene storitev javne službe v skladu s predpisom, ki določa metodologijo za oblikovanje cen, oblikuje izvajalec javne službe, sprejme (potrdi) pa jo občina.

Gospodarska javna služba obdelava mešanih komunalnih odpadkov

Ta gospodarska javna služba je bila uvedena z zadnjo spremembo ZVO-1 (Ur. l. RS, št. 108/09. Pravna podlaga sta Uredba o odlaganju odpadkov na odlagališčih (Ur. l. RS, št. 61/2011) in Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. RS, št. 63/09). V programu dela Vlade za leto 2012 je sprejem Uredbe o ravnanju s komunalnimi odpadki, ki bo med drugim določala ravnanje s komunalnimi odpadki ter najmanjši obseg in način ravnanja s temi odpadki, ki morata biti zagotovljena v okviru opravljanja te obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja. Možni načini izvajanja po ZGJS so javno podjetje, režijski obrat, koncesija, javni gospodarski zavod. Cene storitev javne službe v skladu s predpisom, ki določa metodologijo za oblikovanje cen, oblikuje izvajalec javne službe, sprejme (potrdi) pa jo občina.

Gospodarska javna služba odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov

Pravna podlaga sta Uredba o odlaganju odpadkov na odlagališčih (Ur. l. RS, št. 61/2011) in Pravilnik o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja (Ur. l. RS, št. 63/09). V programu dela Vlade za leto 2012 je sprejem Uredbe o ravnanju s komunalnimi odpadki, ki bo med drugim določala ravnanje s komunalnimi odpadki ter najmanjši obseg in način ravnanja s temi odpadki, ki morata biti zagotovljena v okviru opravljanja te obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja. Gospodarsko javno službo odlaganje ostankov predelave in odstranjevanja komunalnih odpadkov izvaja 32 izvajalcev javne službe. Cene storitev javne službe v skladu s predpisom, ki določa metodologijo za oblikovanje cen, oblikuje izvajalec javne službe, sprejme (potrdi) pa jo občina.

Področja kmetijstva

Zakon o kmetijstvu (Ur. l. RS št. 45/08; ZK) in Zakon o živinoreji (Ur. l. RS št. 18/02) določata, da opredeljene javne službe s področij kmetijstva in živinoreje lahko opravljajo osebe javnega in zasebnega prava ter z izpolnjevanjem zakonsko določenih pogojev priznane in odobrene organizacije.

Te službe se praviloma opravljajo na celotnemu območju Republike Slovenije. Načine in pogoje njihovega izvajanja predpiše Vlada Republike Slovenije. O izbiri izvajalcev pa odloči pristojno ministrstvo, ki z izvajalci, običajno brez izbirnega postopka oziroma z izpolnitvijo zakonskih pogojev, sklene koncesijsko ali drugačno pogodbo. To ministrstvo je tudi zadolženo, da vrši strokovni nadzor nad opravljanjem javnih služb in nadzor nad finančnim poslovanjem izvajalcev. Z merilom vnaprejšnjega pooblastila je uporaba Odločbe obvezna, s podrobnimi predpisi o načinih in pogojih izvajanja in financiranja omenjenih javnih služb pa so v celoti spoštovane njene temeljne določbe.

Uredba o načinu in pogojih izvajanja javnih služb v živinoreji (Ur. l. RS št. 99/2008) določa, da pristojno ministrstvo sklene koncesijske pogodbe s priznanimi rejskimi organizacijami. V koncesijski pogodbi se navedejo tudi vsi izvajalci strokovnih nalog v živinoreji s katerimi pristojno ministrstvo vsako leto sklene pogodbo o financiranju. Status priznane rejske organizacije, odobrene organizacije oziroma druge priznane organizacije podeli pristojen minister z odločbo za obdobje petih let in je pogoj za dodelitev vnaprejšnjega pooblastila. V tej odločbi so določene strokovne naloge in območja, na katerih so jih dolžni opravljati. Izvajalec nalog javne službe genske banke bo na podlagi Uredbe o načinu in pogojih izvajanja javnih služb v živinoreji izbran z izbirnim postopkom. Izvajalci ne smejo opravljati dejavnosti, ki bi bile v nasprotju z interesi javne službe.

V skladu z ZK in ZŽ je predvideno, da se javne službe s področja kmetijstva financirajo iz delnega ali celotnega plačila cene za opravljeno storitev, republiškega proračuna in drugih virov. Republika Slovenije financira ali sofinancira posamezne storitve javne službe strokovnih nalog v živinoreji v skladu s programom za izvedbo skupnega temeljnega rejskega programa in drugimi programi javnih služb.

Nadomestilo za izvajanje storitev javne službe v živinoreji se izračuna na podlagi stroškov dela, materialnih stroškov in prihodkov izvajalcev. Pri planiranju stroškov dela se upoštevajo veljavni predpisi. Materialni stroški vključujejo sredstva za izdatke in druge storitve, ki so potrebni za izvajanje strokovnih nalog. Upoštevan je tudi sorazmeren del fiksni stroškov izvajalcev strokovnih nalog. Stroški, ki so skupni pri posameznem izvajalcu za izvajanje javne službe v živinoreji in izvajanje drugih njegovih dejavnosti, se razdelijo sorazmerno na posamezne dejavnosti. Če izvajalci javne službe v živinoreji pridobivajo prihodke tudi iz drugih virov (prodaja semena, živali, prodaja proizvodov, zaračunavanje strokovnih nalog rejcem, po ceniku, ki ga potrdi minister), se prihodki upoštevajo pri izračunu nadomestila.

Uporabniki storitev javne službe plačajo ceno storitve skladno s cenikom, ki je sestavni del letnega normativno finančnega programa za izvedbo skupnega temeljnega rejskega programa. Določena je obveznost vodenja ločenega računovodstva in razmejevanja fiksnih stroškov z merilom deležev celotnega prihodka, če opravljajo več dejavnosti.

V skladu z omenjeno uredbo se izvajalcem, ki v nekem letu opravijo manjši obseg strokovnih nalog glede na sprejeti letni normativno finančni program za izvedbo skupnega temeljnega rejskega programa in na podlagi katerega ministrstvo izplačuje subvencije, se ustrezno znižajo javna sredstva (zneski nadomestila iz naslova subvencij) ali pa jih po dogovoru s pristojnim ministrstvom lahko namenijo za so-financiranje večjega obsega opravljenih nalog. Povečani obseg opravljenih strokovnih nalog se ne prizna v breme republiškega proračuna. Skupni znesek nadomestila za vse izvajalce ne sme presegati sredstev, ki so določena v sprejetem letnem normativno finančnem programu za izvedbo skupnega temeljnega rejskega programa. V tem okviru pa je mogoče s sklepom ministra med letom prerazdeliti sredstva med posameznimi strokovnimi nalogami.

V skladu z omenjeno uredbo so izvajalci v celoti oproščeni plačila koncesijske dajatve. Zneska nadomestila iz tega naslova zato ni mogoče objektivno določiti. Kot prekomerno nadomestilo šteje predvsem nenamenska poraba javnih sredstev, prihodkov javne službe iz plačil uporabnikov in državnih subvencij. Po ZK morajo izvajalci javnih služb proračunska sredstva, ki so namenjena financiranju programov javne službe, nameniti le za izvajanje programov javnih služb. V pogodbah z izvajalci javne službe je določeno, da je nenamensko porabljena javna sredstva potrebno vrniti. Pri

določanju nadomestila za izvajanje storitev javne službe v živinoreji ministrstvo vsekakor upošteva razmerja med odhodki po upravičenih stroških in prejemki in subvencijah kot so izkazani v predloženih računovodskih izkazih izvajalcev.

Povprečni znesek nadomestila iz naslova plačanih subvencij je v obdobju 2009-2011 znašal blizu 8,2 milijona evrov, povprečni po izvajalcu pod 350 tisoč evrov, najvišji pa malo nad 1,1 milijona evrov.

Področje socialnega varstva

V skladu z Zakonom o socialnem varstvu ((Ur. l. RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 40/11 – ZUPJS-A in 40/11 – ZSVarPre, v nadaljevanju: ZSV) v okvir uporabe Odločbe Komisije sodita na področju socialnovarstvene dejavnosti dve socialnovarstveni storitvi in sicer pomoč družini na domu in institucionalno varstvo. Obe storitvi se v skladu z 41.b členom ZSV in Pravilnikom o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 45/10 in 28/11, v nadaljevanju: pravilnik) v okviru mreže javne službe opravljata v javnih socialno varstvenih zavodih ali pri koncesionarjih (v tem primeru se iz proračuna Republike Slovenije financirajo investicije v javne socialno varstvene zavode, iz proračuna občine pa se financira subvencija za storitev pomoč na domu in oprostitve plačila te storitve ter oprostitve plačila institucionalnega varstva). V ZSV in pravilniku so urejene tudi določene posebnosti posameznih socialnovarstvenih storitev kot npr. upravičenci, postopek izvajanja, trajanje, metode dela, izvajalci, supervizija, normativ ter nadzor nad izvajalci.

Pomoč na domu

Na podlagi 43. člena ZSV zagotavlja mrežo javne službe za pomoč na domu občina. Občine so dolžne financirati najmanj 50% celotnih stroškov storitve pomoč družini na domu (subvencija občine), od tega zneska pa se odšteje tudi morebitna subvencija države (za namene aktivne politike zaposlovanja, ki je v letu 2010 še obstajala) in cena za uporabnika je torej razlika med celotnimi stroški in tema subvencijama, izračunana na uro. V letu 2010 se je storitev izvajala v 201 slovenski občini. Storitev je izvajalo 75 različnih izvajalcev, od tega je bilo 43 centrov za socialno delo, 21 domov za starejše, 3 javni zavodi posebej ustanovljeni za opravljanje te storitve ter 8 koncesionarjev. Število uporabnikov pomoči na domu je bilo 6.575. Celotni stroški storitve so v letu 2010 znašali 18.355.000 EUR, v tem znesku so vključene subvencije države v višini 2.319.000 EUR, subvencije občine v višini 11.939.000 EUR ter plačila uporabnikov in svojcev v višini 4.096.000 EUR. Poleg tega so občine namenile za oprostitve plačil dodatnih 915.478 EUR.

Tako državne in občinske subvencije kot doplačila občin pokažejo zneske nadomestila v pomenu Odločbe Komisije.

Institucionalno varstvo starejših

Na podlagi 43. člena ZSV zagotavlja mrežo javne službe za institucionalno varstvo država. V letu 2010 je storitev oskrbe izvajalo 89 domov za starejše, 55 javnih zavodov in 34 zasebnih izvajalcev. Število realiziranih oskrbnih dni je bilo skupaj 17.586, od tega 13.659 pri javnih zavodih in 3.927 pri zasebnih izvajalcih. Celotni stroški storitev so v letu 2010 znašali 246.113.000 EUR, v tem znesku so vključeni stroški oskrbe v višini 154.731.000 EUR (doplačila občin v višini 17.560.000 EUR in plačila uporabnikov v višini 137.170.000 EUR) in stroški Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije v višini 91.381.000 EUR.

V Pravilniku o metodologiji za oblikovanje cen socialno varstvenih storitev (Ur. l. RS, št. 87/06, 127/06, 8/07 in 51/08, v nadaljevanju: pravilnik o cenah) so določeni splošni elementi za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev ter posebnosti za posamezne storitve, po katerih svoje cene oblikujejo vsi izvajalci socialnovarstvenih storitev, ne glede na to ali jih izvajajo v okviru mreže javne službe ali izven nje, za standardne in za nadstandardne storitve. K cenam storitve pomoč na domu daje soglasje občina, k cenam storitve institucionalnega varstva pa ministrstvo, pristojno za socialne zadeve. Kot upravičeni stroški

se posebej priznavajo stroški dela, materiala, amortizacije in investicijskega vzdrževanja, vendar so omejeni z maksimalno višino oziroma z medsebojnimi razmerji. Kot element cene se lahko prizna tudi strošek financiranja, kot nadomestilo za vložen kapital, Ta element cene je bil prvotno namenjen koncesionarjem, po letu 2006 pa tudi javnim socialno varstvenim zavodom v primeru morebitnega zadolževanja. Pri izračunavanju cen in vodenju računovodstva je treba uporabljati standard stroškov dela in standard stroškov materiala, kot ga s sklepom predpiše minister, pristojen za socialno varstvo. Morebitne izgube so javni socialno varstveni zavodi in koncesionarji dolžni poravnati s presežki prihodkov iz tržne dejavnosti in dodatnih dejavnosti. Z odobritvijo ustanovitelja je nato mogoče v računovodskih izkazih izgube oziroma ostanke izgub dodatno znižati z znižanjem stroškov amortizacije in vzdrževanja osnovnih sredstev glede na njihove zneske v odobrenih finančnih planih ali jih v dopustnih mejah izkazati v breme obveznosti ustanovitelja, Republike Slovenije. Skupni znesek izgub javnih zavodov, ki opravljajo storitev institucionalnega varstva starejših je v letu 2010 znašal 122.698 EUR, vendar se izguba ni krila iz proračunskih sredstev.

Na podlagi določil ZSV in Pravilnika o koncesijah na področju socialnega varstva (Ur. l. RS, št. 72/04, 113/08 in 45/11) je podrobneje urejen način podelitve koncesije in pogoje, ki jih mora izpolnjevati koncesionar za podelitev koncesije, ter dokazila o njihovem izpolnjevanju, možnost poznejšega izpolnjevanja določenih pogojev in način njihove izpolnitve, trajanje koncesije za različne vrste storitev ter pogoje in omejitve podaljšanja koncesije, način dela komisije za koncesije, način sklenitve koncesijske pogodbe in njeno podrobnejšo vsebino, način plačevanja koncesionarja za storitve, ki jih opravlja na podlagi koncesije, ter način finančnega in drugega poročanja koncesionarja koncedentu, hkrati pa je določeno tudi omejeno trajanje koncesije, zato so s tem izpolnjeni pogoji za izvzetje koncesijskega opravljanja omenjenih storitev iz Odločbe Komisije, saj koncesionarji ne dobijo nobene državne pomoči oziroma nadomestila za izvajanje dejavnosti.

Področje oddaje neprofitnih stanovanj v najem

V skladu s Stanovanjskim zakonom (Ur. l. RS št. 69/03, 18/04 ZVKSES in 57/08; SZ)je **oddajanje v najem neprofitnih stanovanj** podrobnejše opredeljeno kot storitev v splošnem interesu. Za pridobivanje neprofitnih najemnih stanovanj in njihovo oddajanje so zadolžene lokalne oblasti. To nalogo izvršujejo same ali pooblastijo javne stanovanjske sklade, ki jih ustanovijo, ali neprofitne stanovanjske organizacije, ki se ustanovijo v ta namen. Občinski organi in javni stanovanjski skladi skrbijo za pridobivanje neprofitnih najemnih stanovanj na območju posameznih občin, medobčinski stanovanjski skladi in neprofitne stanovanjske organizacije to nalogo opravljajo na območju več občin.

Z Uredbo o metodologiji za oblikovanje najemnin v neprofitnih stanovanjih ter merilih in postopku za uveljavljanje subvencioniranih najemnin (Ur. l. RS št. 131/03, 142/04in 99/08) so natančno določeni parametri za izračun najvišje višine neprofitne najemnine. Poleg podrobno opredeljenih stroškov tekočega in investicijskega vzdrževanja in amortizacije so v to najemnino zajeti tudi stroški upravljanja in financiranja gradnje in vzdrževanja stanovanj. Vračunana je tudi upravljavska provizija za zakonske določene naloge upravnika, ki je izražena v deležu vrednosti stanovanja, in določena je njena najvišje dovoljena stopnja. To pomeni, da lastnik neprofitnega stanovanja ne sme pri oblikovanju neprofitne najemnine najemniku zaračunati višje stopnje za upravljanje stanovanja. Pri sklepanju pogodbe o opravljanju upravniških storitev med upravnikom in lastniki stanovanja, pa se seveda lahko dogovorijo tudi za višjo upravljavsko provizijo. O vplivu lokacije na neprofitno najemnino skladno z uredbo odločijo občinski organi. Neprofitna najemnina je izražena v odstotkih vrednosti stanovanja, razlika med neprofitno in profitno najemnino načeloma šteje kot nadomestilo v pomenu Odločbe Komisije. Zneskov nadomestila iz tega naslova računovodski izkazi stanovanjskih skladov ne pokažejo, po veljavni zakonodaji jih tudi ni potrebno izkazovati v premoženjskih bilancah skladov oziroma lokalnih skupnosti.

Po SZ so do neprofitnih stanovanj načeloma upravičeni vsi državljani, ki izpolnjujejo predpisane dohodkovne in premoženjske pogoje in merila, kot so določena z Pravilnikom o dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem (Ur. l. RS št. 14/04, 34/04, 62/06, 11/09 in 81/11). O oddaji neprofitnih stanovanj v najem odločajo izvajalci v skladu z pogoji in merili iz navedenega pravilnika, v manjšem

delu pa tudi z dodatnimi pogoji, ki jih izvajalci določijo v vsakoletnih javnih razpisih. Skladno s SZ in Uredbo o metodologiji za oblikovanje najemnin v neprofitnih stanovanjih ter merilih in postopku za uveljavljanje subvencioniranih najemnin (Ur. l. RS, št. 131/03, 142/04 in 99/08) so najemniki neprofitnih stanovanj glede na njihove dohodke upravičeni tudi do subvencionirane najemnine. O upravičenosti do subvencije odločajo občinski organi.

Subvencija neprofitne najemnine se izračuna za vsakega upravičenca posebej in lahko znaša od 1 % do največ 80 % neprofitne najemnine. Za priznani znesek subvencije se upravičencu zniža višina najemnine, ki bi jo sicer moral plačati. Razliko med neprofitno najemnino in subvencionirano najemnine pa poravnavajo občine tekoče (mesečno) lastnikom oziroma upraviteljem državnih neprofitnih stanovanj.

Agregatni zneski nadomestila iz naslova subvencionirane neprofitne najemnine so znašali 5.788.658 evrov za 5.554 stanovanj leta 2009 in 6.930.375 evrov za 6.849 stanovanj leta 2010. Za leto 2011 se podatki glede subvencioniranja najemnin šele zbirajo, ocenjuje pa se, da bo znesek za subvencije znašal okoli 7,1 mio evrov za 6.900 stanovanj. Subvencioniranje neprofitnih najemnin načeloma izvajajo vse občine. Iz podatkov za leto 2009 in 2010 izhaja, da jih je nekaj več kot polovica odobrilo sredstva za subvencije najemnin v razponu od 1.800 evrov do 762.000 evrov na letnem nivoju in sicer med občinami, kjer so najemniki zaprosili za subvencionirano najemnino.

Področje varovanja zdravja

Ocena izdatkov za zdravstvo v Sloveniji po metodologiji OECD za zdravstvene račune v letu 2010 je 9,06 % BDP, kar vključuje tako javne kot zasebne izdatke za zdravstvo. Od tega javni izdatki predstavljajo 6,41 % BDP . V javnih zdravstveni zavodih je bilo v letu 2010 zaposlenih 33.194 oseb (iz delovnih ur), od tega 22.104 v bolnišnicah, v območnih zavodih za zdravstveno varstvo in Inštitutu za varovanje zdravja 1.073, zdravstvenih domovih 8.077, lekarnah 1.414 ter v ostalih zdravstvenih zavodih, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija, 526 .

V skladu z Zakonom o zdravstveni dejavnosti (Ur. l. RS, št. 23/05 - uradno prečiščeno besedilo, 15/08-ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E in 77/08 – ZDZdr; v nadaljnjem besedilu: ZZDej) se javna služba na področju zdravstvene dejavnosti opravlja bodisi v okviru javnih zdravstvenih zavodov bodisi pri zasebnih izvajalcih zdravstvene dejavnosti s koncesijo, ki jo na primarni ravni zdravstvene dejavnosti v soglasju z Ministrstvom za zdravje podelijo pristojne samoupravne lokalne skupnosti. Koncesijo za izvajanje zdravstvene dejavnosti na sekundarni ravni zdravstvene dejavnosti podeli Ministrstvo za zdravje. Tako samoupravna lokalna skupnost kot tudi Ministrstvo za zdravje v skladu z določbo tretjega odstavka 42. člena ZZDej, v postopku podelitve koncesije pridobita mnenje Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: ZZZS) in pristojne zbornice oziroma združenja. V letu 2010 je ZZZS kot plačnik storitev sklenil pogodbe o opravljanju zdravstvenih storitev s 1.789 izvajalci zdravstvene dejavnosti, in sicer 223 javnimi zavodi in 1.566 zasebnimi izvajalci zdravstvene dejavnosti.

Glede na način financiranja zdravstvenih storitev (po realiziranem obsegu glede na določila pogodb izvajalcev zdravstvenih storitev z ZZZS in določenih cenah v vsakoletnem Splošnem dogovoru) Odločba Evropske komisije o uporabi člena 86 (2) Pogodbe ES za državne pomoči v obliki nadomestila za javne storitve, dodeljene nekaterim podjetjem, pooblaščenim za opravljanje storitev splošnega gospodarskega pomena (v nadaljnjem besedilu: Odločba Komisije) zadeva javne zavode, ki opravljajo javno službo na področju zdravstvene dejavnosti s pogodbenim financiranjem ZZZS. Med javne zavode šteje 26 bolnišnic, ki jih je ustanovila Republika Slovenija, in 57 zdravstvenih domov, ki so jih v soglasju z Ministrstvom za zdravje ustanovile ena ali več samoupravnih lokalnih skupnosti. V skladu z Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 72/06 - uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 71/08 Skl.US, 76/08, 118/08 Skl.US, 47/10 Odl.US, 62/10 - ZUPJS in 87/11; v nadaljnjem besedilu: ZZVZZ) se zdravstvene storitve plačujejo z javnimi sredstvi po realiziranemu obsegu do planiranega. Vrednotenje programov in način določitve elementov za oblikovanje cen zdravstvenih storitev sta opredeljena v Splošnem dogovoru, ki je vsako

leto predmet partnerskih dogovarjanj. Predpisane cene glede na tip izvajalca zdravstvene dejavnosti (bolnišnice, zdravstveni domovi, izvajalci zasebne zdravstvene dejavnosti, lekarne, zdravilišča, socialnovarstveni domovi) ne predstavljajo cene, ki jo plača ZZZS izvajalcem storitev bolnišnične in zdravstvene oskrbe za posamezno celovito obravnavo bolnika, ampak predstavljajo cene za posamezno obračunsko enoto, ki se uporablja na podlagi pogodbe med ZZZS in izvajalci zdravstvene dejavnosti za obračun opravljenega dela. V vsakoletnem Splošnem dogovoru so opredeljeni standardi, ki določajo letni plan finančnih sredstev na tim. Standard določa nosilce zdravstvene dejavnosti in s tem priznava določen upravičen strošek dela, materialne stroške, amortizacijo ter dodatna sredstva za informatizacijo. Nadzor nad izpolnjevanjem letnih finančnih pogodb izvaja ZZZS.

V različnih dejavnostih zagotavljanja zdravstvenega varstva veljajo različni sistemi plačevanja. V zdravstveni dejavnosti je na sekundarni ravni za specialistično ambulantno dejavnost uveljavljen sistem plačevanja po storitvah. Storitve v bolnišnični dejavnosti pa se plačujejo po sistemu skupin primerljivih primerov (v nadaljnjem besedilu: SPP), kjer primer predstavlja zaključeno stacionarno bolnišnično obravnavo zavarovane osebe v eni dejavnosti – programu, ki praviloma traja več kot 24 ur. Na primarni ravni zdravstvene dejavnosti je v veljavi kombiniran sistem financiranja, ki temelji na plačilu glavarin in zdravstvenih storitev. Nekatere druge zdravstvene storitve pa se plačuje v pavšalnih zneskih (storitve oziroma programe zdravstvene vzgoje, materinske šole, razvojnih ambulant ter centrov za zdravljenje odvisnosti od drog).

Opravljanje javne službe na sekundarni ravni zdravstvene dejavnosti beleži pretežno presežke odhodkov nad prihodki iz opravljanja javnih služb in je v letu 2010 znašal 7,8 milijonov evrov. Primanjkljaje iz poslovanja poskušajo javne bolnišnice zmanjševati z optimizacijo procesov dela in stroškov javne službe.

V skladu z Zakonom o lekarniški dejavnosti (Ur. l. RS, št. 36/04) je lekarniška dejavnost del zdravstvene dejavnosti, katere namen je zagotavljanje preskrbe prebivalstva ter zdravstvenih zavodov in drugih organizacij z zdravili na recept in brez recepta. Lekarniška dejavnost je javna služba, ki jo opravljajo javni zavodi in na podlagi koncesije tudi zasebniki (v nadaljnjem besedilu: lekarnarji). Javni zavod s soglasjem Ministrstva za zdravje in ZZZS ustanovi ena ali več občin. Koncesijo na podlagi javnega razpisa podeli pristojni upravni organ občine v soglasju z Ministrstvom za zdravje. Trajanje koncesije na področju lekarniške dejavnosti zakonsko ni določeno, natančno pa so določena merila in pogoji za njen odvzem. Čeprav se uporabljajo isti predpisi o načinu določanja in izračunavanju cen zdravil, je Odločbo Komisije potrebno uporabljati, kadar to javno službo opravljajo javni zavodi. Država s predpisi regulira cene zdravil, ki se financirajo z javnimi sredstvi, ter sodeluje pri določanju cen lekarniških storitev v okviru Splošnega dogovora.

Storitve lekarniške dejavnosti se obračunavajo v skladu s Splošnim dogovorom, ki ga za posamezno pogodbeno leto dogovorijo partnerji (Ministrstvo za zdravje, Zdravniška zbornica Slovenije, Združenje zdravstvenih zavodov Slovenije, Lekarniška zbornica Slovenije, Skupnost slovenskih naravnih zdravilišč, Skupnost socialnih zavodov Slovenije, Skupnost organizacij za usposabljanje Slovenije in ZZZS). Navedeni partnerji so v Splošnem dogovoru na podlagi sklepa arbitraže dne 29. 11. 2010 in sklepa Vlade Republike Slovenije, z 111. redne seje z dne 9. 12. 2010, s katerim je ta odločila o spornem vprašanju, določili besedilo Splošnega dogovora za pogodbeno leto 2011, ki se glasi: Ministrstvo za zdravje, Lekarniška zbornica Slovenije ter Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljnjem besedilu: partnerji), na podlagi 63. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08 in 62/10 – ZUPJS) sklepajo Dogovor za vsako pogodbeno leto posebej, s katerim opredelijo merila in usmeritve za oblikovanje programov po območjih in izvajalcih (javni zavodi in lekarne), merila za obračun ter obveznosti in odgovornosti lekarn ter ZZZS. Lekarniške storitve se obračunavajo na podlagi meril ter določil navedenih v prilogah LEK II/c ter LEK II/c-1 sklenjenega Dogovora med partnerji.

V skladu s Splošnim dogovorom lekarne prejemajo tudi nadomestilo za opravljanje dežurstva in stalno pripravljenost v obliki mesečnih pavšalov. Financiranje lekarniških storitev oziroma zaslužek lekarn ni

odvisen od višine cen zdravil, ker imamo uveljavljen storitven sistem, kar pomeni, da lekarna za vsako vročeno zdravilo dobi enak zaslužek ne glede na ceno zdravila. V kolikor bi imeli maržni sistem financiranja lekarniških storitev, bi cene zdravil imele odločilno vlogo pri zaslužku lekarn. Storitven sistem ne stimulira oziroma ne promovira prodaje dražjih zdravil, je bistveno bolj stabilen in predvidljiv od maržnega sistema.

Ker je financiranje javne službe na področju lekarniške dejavnosti, ki se financira iz javnih sredstev preko storitvenega sistema, relativno nizka, pomenijo prihodki od prodaje zdravil brez recepta, ki predstavlja javno službo financirano iz zasebnih sredstev, pomemben vir financiranja lekarniške dejavnosti. Tako imenovani presežki odhodkov nad prihodki pri opravljanju javne službe, ki se financira iz javnih sredstev, lekarne same poravnajo iz presežkov prihodkov nad odhodki pri opravljanju javne službe, ki se financira iz zasebnih sredstev.

V pripravi je nov Zakon o lekarniški dejavnosti, ki bo sprejet predvidoma do sredine leta 2012.

Konec leta 2010 je bil sprejet nov Pravilnik o cenah zdravil za uporabo v humani medicini (Ur. l. RS, št. 102/10), ki so financirana iz javnih sredstev, s katerim se določa merila, način in postopke za oblikovanje in določanje oziroma spreminjanje najvišjih dovoljenih zdravil in izrednih višjih dovoljenih cen zdravil na ravni veletrgovskih cen zdravil. Trenutno je v postopku sprejemanja predlog sprememb in dopolnitev navedenega pravilnika, ker stroški zdravil v letu 2011 presegajo finančni načrt ZZZS za financiranje zdravil, kar pomeni, da je nujno z novim sistemskim ukrepom ohraniti vzdržnost in zmožnost financiranja zdravil iz javnih sredstev. Najvišje dovoljene cene zdravil se oblikujejo in določajo na podlagi primerjalnih cen zdravil v Nemčiji, Franciji in v Avstriji ter dodanega deleža veletrgovske marže. Naveden pravilnik določa tudi raven primerjalne cene, ki jo sme določena skupna zdravil (originatorska zdravila, generična zdravila ter biološko podobna zdravila) dosegati v Sloveniji.

Za storitev dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja je z vpeljavo izravnalne sheme, ki je po ZZVZZ obvezna za vse zavarovalnice, ki to sicer tržno dejavnost izvajajo, Odločbo Komisije potrebno uporabljati, vendar je shema z njo povsem usklajena. Izhodiščni znesek za izravnavo se za zavarovalnico izračuna kot razlika med njenim izkazanim in standardiziranim zneskom upravičenih stroškov zdravstvenih storitev dopolnilnega zavarovanja. Če je izkazani znesek manjši od standardiziranega, je zavarovalnica plačnica v izravnavi. V nasprotnem primeru je prejemnica. Izravnave se izvajajo neposredno med tremi zavarovalnicami, ki ponujajo tovrstno storitev, četrtletno in po retrospektivni metodi. Od vpeljave leta 2006 do sedaj je bilo v izravnavo vplačanih skupaj 38,7 milijonov evrov, povprečno plačilo plačnice na izravnavo pa je: večja zavarovalnica 902 tisoč evrov, manjša pa 944 tisoč evrov. Povprečni finančni transfer na izravnavo je bil za prejemnico 1,8 milijona evrov.

Področje kulture

Z Zakonom o Radioteleviziji Slovenije (Ur. l. RS št. 96/05;109/2005 - ZDavP-1B, 105/2006 Odl. US: U-I-307/05-18 ; ZTRVS-1) je po obsegu in pokrivanju in po standardih in merilih opravljanja določena javna služba na področju **radijske in televizijske dejavnosti.** Kot edini izvajalec jo opravlja javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena, ki ga je ustanovila Republika Slovenija. Poleg javne službe lahko RTV Slovenija z ločeno organiziranostjo opravlja tržne dejavnosti, kot jih določi ZTRVS-1, ali pa so določene z ustanovnim aktom. Za javno službo in tržne dejavnosti je tako dolžna voditi ločeno računovodstvo. Prihodki iz tržnih dejavnosti se lahko porabijo za sofinanciranje javne službe ali za ohranjanje in širitev tržnih dejavnosti na področjih, ki jih določa - ZTRVS-1.

V skladu z - ZTRVS-1 se javna služba financira iz plačil prispevkov za programe (naročnine), tržnih dejavnosti in sredstev državnega proračuna in drugih virov skladno z zakonom in statutom RTV Slovenija. Prispevek, ki je namenjen izključno opravljanju programov javne službe in je različen po vrstah uporabnikov, je določen z zakonom. Pod določenimi pogoji se ga lahko spremeni samo z zakonom. Iz državnega proračuna se iz proračuna Republike Slovenije subvencionira zakonsko

opredeljene programe (na primer, za slovenske narodne manjšine) v deležih, ki se ne financira iz prispevka in posamezne projekte kulturnega, znanstvenega in splošno izobraževalnega pomena ter posamezne projekte digitalizacije tehnološke opreme in arhivov, ki jih predlagajo pristojna ministrstva in se prav tako ne financirajo iz prispevka.

V dveh letih skupaj (2009 in 2010) je iz republiškega proračuna RTV Slovenija prejela blizu 3,2 milijonov evrov oziroma prek 2,9 milijona evrov za programe za manjšine in druge kategorije uporabnikov, ki jih izvaja po posebnem zakonskem pooblastilu. V teh dveh letih je skupaj beležila končni rezultat v višini 245 tisoč evrov presežka prihodkov nad odhodki oziroma 59,4 milijonov evrov presežkov odhodkov nad prihodki samo iz naslova opravljanja javne službe. To izgubo je v celoti pokrila s presežki prihodkov nad odhodki iz tržnih dejavnosti. Eden od razlogov za primanjkljaj prihodkov nad odhodki je tudi zakonsko določen znesek prispevka, ki od leta 2002 ne sledi niti indeksu rasti cen (inflacije).